

DAVID CAO COSTOYA. Universitat de Barcelona, Patronat d'Estudis Osonencs
ANNA BACH GÓMEZ. Universitat Autònoma de Barcelona, Patronat d'Estudis Osonencs

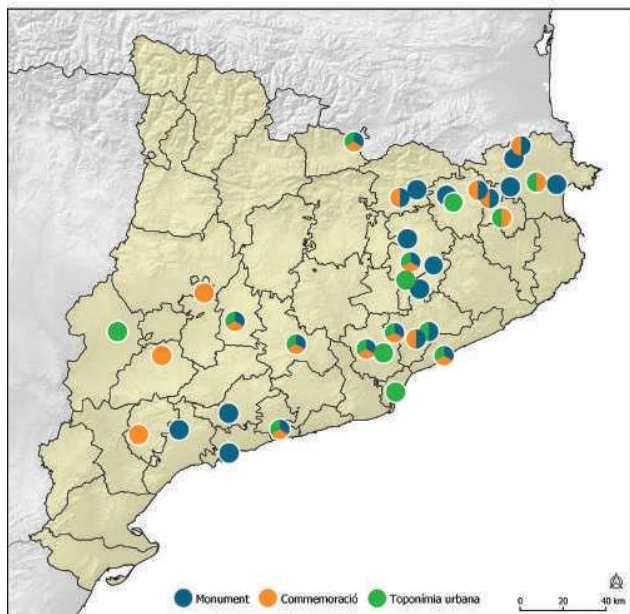
MEMÒRIES DE LES GUERRES CARLINES

Les guerres carlines són un element definitori del nostre segle XIX i un exponent de la més àmplia dialèctica revolució-contrarevolució, que sobresurt com un dels camps de tensió que estructuraven de manera destacada la dinàmica col·lectiva de l'inici de l'edat contemporània.

Les carlinades van continuar presents en les societats que les havien viscut anys després que aquests conflictes armats arribessin a la fi. Les memòries personals i familiars, però especialment la producció d'una memòria pública i cultural, en van fer un passat disponible i orientat a la configuració intencionada del present.

Com es van recordar, interpretar i commemorar aquells fets traumàtics i quins usos socials i polítics se'n van fer? En el cas de les guerres carlines, aquesta dimensió del coneixement, prou conreada respecte a alguns conflictes armats clau de la contemporaneïtat, ha rebut fins ara un tractament historiogràfic escàs.

La darrera carlinada a Catalunya. Elements de memòria identificats i analitzats. Resultats provisionals. Cartografia: Arnau Dorca Tomàs

En el marc d'aquest diagnòstic, alguns investigadors vinculats a les universitats catalanes i als centres d'estudis comarcals, principalment al Patronat d'Estudis Osonencs, hem impulsat recentment una línia d'investigació orientada a estudiar les memòries de la darrera carlinada a Catalunya.¹

La recerca duta a terme permet constatar l'amplitud i el vigor de la presència d'aquestes memòries a la Catalunya del període de la Restauració borbònica i de la Segona República. Fins ara, hem identificat i analitzat una vuitantena de dispositius memorials que responen a tres tipologies diferents (monuments, commemoracions i nomenclàtor urbà) i que es troben en una trentena de municipis. En algunes poblacions, el conreu d'aquestes memòries va ser un factor rellevant en la conformació de les identitats col·lectives i en la mobilització ciutadana.

Els dos primers articles que recull aquest monogràfic són una mostra dels resultats obtinguts en les recerques mencionades. El camp d'estudi traçat, tanmateix, no s'esgota en Catalunya, ni en la darrera carlinada, ni en les tipologies memorials a les quals hem al·ludit abans. Les següents dues peces del recull ho posen de manifest a bastament. En el present, cada cop són més nombroses les iniciatives de divulgació i recreació històrica que cerquen apropar el passat de les guerres carlines als ciutadans i els visitants. En aquest sentit, la proposta de la comarca aragonesa del Maestrat és una experiència consolidada que cal tenir en compte. ■

Nota

El camí recorregut fins ara ha estat possible gràcies al suport que diversos projectes de recerca han rebut de l'Institut Ramon Muntaner, de la Xarxa Vives d'Universitats (Ajuts Creu Casas Sicart 2025) i del Ministerio de Política Territorial y Memoria Democrática, així com a la col·laboració de nombroses entitats, com ara el Patronat d'Estudis Osonencs, el Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès, el Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca, l'Associació d'Estudis Torellonencs, el Centre d'Estudis de Granollers, l'Institut d'Estudis Empordanesos, L'Espitllera Fòrum d'Estudis Segarrencs i el Grup d'Història del Casal de Mataró; i d'altres institucions, com l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural i la Xarxa d'Arxius Comarcals.